

3. Бондарчук Я. Г. Соціально-виховна робота соціального педагога з ув'язненими жінками в пенітенціарних закладах / Я. Г. Бондарчук // Соціальна педагогіка: виклики ХХІ століття : матеріали Всеукр. студ. наук.-пр. конф. — Луганськ, -2014. — Т. 155, кн. 1. — С. 14–22.

Ключові слова: соціальна адаптація, жінок, звільнених з місця позбавлення волі.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ізовіта А. М.

Степанова Анна Леонідівна

студентка 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПРИЧИН СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА ПРОТИ ЖІНОК

Сексуальне насильство є доволі поширеним негативним явищем як у світі, так і конкретно в Україні. Досить тривалий час теми сексуальних домагань та зґвалтувань були табуйовані та про них не говорили у публічному просторі. Наразі у світі відбувається підйом інтересу до цієї теми та звертається увага на проблеми сексуального насильства над жінками. Проте через сталість уявлення про те, що говорити про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи соромно та непристойно в Україні не приділяють увагу вивченню, статистиці та протидії таких злочинів.

Для того, щоб боротися з сексуальним насильством, як і з будь-яким злочином, потрібно знати його причини. Багато з детермінантів, які наводяться є невпевненими, неаргументованими та зазнають критики. Саме тому у суспільстві панують міфологічні уявлення про причини сексуального насильства, що породжує такі явища: стереотипне уявлення про гвалтівника (образ «гвалтівника з куців», хоча за статистикою частіше насильство чинять знайомі жертви), поширення віктимблеймінгу («victim blaming» — звинувачення жінок, які пережили сексуальне насильство), думка про те, що сексуального насильства зазнають тільки певні категорії жінок та інше [1].

У кримінології існують декілька теорій, які намагаються пояснити причини зґвалтування. На окремих із них ми *коротко* зупинимось. *Теорія символічного інтеракціонізму виходить з того, що соціальна взаємодія здійснюється за допомогою знаків, символів, гри очей та слів. Люди спостерігають один за одним, інтерпретують дії кожного та потім реагують — поводять себе згідно зі своєю інтерпретацією. До таких реакцій і зараховується зґвалтування.* Іншими словами це теорія

«жертви, що провокує». Ця теорія спирається на позицію гвалтівника та його фрази: «вона бажала цього», «вона недостатньо пручалась», «її поведінка була провокуюча» і т.д. При цьому не враховується факт подальшої зміни поведінки жертви та пряма відмова, тому що гвалтівник може вважати відмову жінки маскою, прихованим бажанням та діє так, ніби жінка дала свою згоду.

Значна кількість психоаналітичних теорій визначають, що більшість гвалтівників має сильну ненависть до жінок ще з раннього дитинства (проблеми з батьком та слабка модель матері) або пережили події, котрі змусили їх сумніватися у своїй мужності. У такому випадку, згідно з теорією, насильство мотивоване саме бажанням утвердитися у своїй мужності. Найбільш вдалим з цієї теорії є положення про те, що насильством до іншої жінки чоловік показує, що її етична цінність значно менша, ніж у його образа жінки, або, наприклад, дружини.

Теорія структурної можливості базується на тому, що чоловіки розцінюють жінку як власниць оплачуваних сексуальних послуг. Тобто чоловік бачить жіночу сексуальність як товар, котрий потрібно купувати, завойовувати та контролювати [2, с.30–31]. Чоловіки негативно оцінюють жінок як власниць того, що вони вважають необхідним та своїм. Якщо у суспільстві жінкам вішають ярлик вартості, неминуче, що деякі будуть коштувати для окремих чоловіків дорого, проте останні будуть прагнути до того, що не можуть собі дозволити. Проте ця теорія зазнає критики через доволі прості питання: чому зґвалтування здійснюються і чоловіками з великим достатком та високим соціальним становищем?

Однією з найбільш ранніх та укоріненних ідей є те, що зґвалтування відбувається через призму ситуація: якщо чоловік у результаті сексуальної деривації або гіперсексуальності, то він втратить контроль в присутності незахищеної жінки. Проте, якщо сексуальне бажання провокує зґвалтування, то, відповідно до цієї теорії, жінка може викликати таке бажання, що навіть «хороший» чоловік не зможе себе контролювати. Таким чином, жертва стає злочинцем в очах суспільства. Ця ідея була позитивно сприйнята фрейдистами в середині ХХ століття. Вони вважали, що жертва не тільки провокує насильство над собою, але і підсвідомо бажає цього. Проте ця теорія була розкритикована у сучасних наукових роботах через не аргументованість та вузький підхід до причин сексуального насильства.

Найбільш вдалою та доречною є позиція, яку висловила Сюзан Браунмільлер у кінці 1970-х років. Вона наголосила на тому, що зґвалтування є свідомим процесом залякування, за допомогою якого чоловіки тримають жінок у стані страху [3]. Браунмільлер спростувала ідею про те, що зґвалтування є наслідком сексуального бажання, вона розглядала зґвалтування як політичний злочин. Відповідно до цього мотивом такого злочину є не секс, а саме влада чоловіка над жінкою.

Отже, попри те, що за останні сто років ставлення суспільства та держави до зґвалтування змінилося, наявні проблеми, які потребують вирішення. Жінки стали більш захищені у юридичному плані, змінюються стереотипні тенденції щодо сексуального насильства, проте вони все одно живуть під загрозою. Можливо, треба наголосити увагу не тільки тому, як жінкам слід поводитися, щоб не стати жертвою сексуального насильства, а й на детальному вивченню причин сексуального насильства. Наукові дослідження повинні допомогти у запобіганні та розслідуванні насильницьких сексуальних злочинів. Їх головною метою є виявлення відмінних рис злочинця та витоків таких посягань, розробка на цій основі пропозицій та рекомендацій для правоохоронних органів. Необхідно, щоб культура зґвалтування, яка існує наразі у світі, не вважала зґвалтування допустимою ситуативною поведінкою. Потрібно вивчати соціальні, психологічні та інші аспекти поведінки для вирішення проблеми поширення сексуального насильства.

Список використаних джерел

1. genderindetail.org.ua // Зґвалтування по-українськи: аналіз випадків сексуального насильства щодо українок [Електронний ресурс]. – 14.02.2017. – Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/z-valtuvannya-po-ukrainski-134051.html>
2. Антонян Ю.М. Быть жертвой. Природа сексуального насилия / Ю.М. Антонян. – М.: Алгоритм, 2017. – С. 27-30.
3. update.com.ua // Почему мужчины насилуют: от мифов к реальности [Електронний ресурс]. – 10.04.17. – http://update.com.ua/istorii_tag924/pochemu-muzhchiny-nasiluiut-ot-mifov-k-realnosti_n3490

Ключові слова: сексуальне насильство, причини, детермінація, жертва, злочин

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Дикий О. В.

Степанчук Валерія Віталіївна

студентка 4-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

DARKNET: КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

На даний час Інтернет все масштабніше використовується для доступу до різного роду інформації. Його активне використання обумовлено наявністю суттєвих переваг перед звичайними засобами і технологіями: оперативність, економічність, доступність інформації, скритність джерела впливу, масштабність можливих наслідків,